

DEMOKRACIJA

Uredništvo: Trst, ulica Machiavelli 22/11 - tel. 62-76
Uprava: Trst, ul. S. Anastasio 1/c - tel. 30-39 —
Goriško uredništvo: Gorica; Riva Piazzetta 18
Cena: posamezna številka L 20. — Naročnina:
mesečno L 85 (za inozemstvo L 150). — Poštni
čekovni račun št. 9-18127.

Leto IV. - Štev. 1

Trst - Gorica 6. januarja 1950

Izhaja vsak petek

V četrto brazdo

»Demokracija« stopa v četrto leto svojega mladega življenja.

Kdo bi ji bil takrat prisodil tolikšne življenjske sile in odpornosti?

In vendar smo krepko zaorali že četrto brazdo na polju slovenske demokracije dejavnosti na Tržaškem in Goriškem.

Ze četrto leto oznanjamo slovenskemu človeku vero v boljše bodočnost, pa naj živi ta naš človek na Primorskem, v Sloveniji ali kot begunec ali izseljenec v tujini.

Ze četrto leto prikazujemo svetovni demokratični javnosti prilike, v katerih živimo in s katerimi nismo in ne moremo biti zadovoljni. Prevelika je naša vera v demokracijo in njena politična načela; prevelike so naše izkušnje o demokratični ureditvi javnega življenja; prevelike so pomamljivosti (da se dokaj mlo izrazimo...), ki jih v tržaškem in goriškem javnem redu opazujemo, da ne bi sproti vse prizadete opozarjali na nevarnosti, ki se jim izpostavljajo z zanikanjem grobih dejanskih kršitev mnogih demokratičnih svobod in na Svobodnem tržaškem ozemlju in v Italiji glede pravice do vsestranskega neoviranega izražanja slovenskega naroda.

Premnogokrat smo se sklicevali na razne nevarnosti, ki nam pretijo s porajajoče se šovinistične zaigranosti na eni strani, na drugi strani pa s totalitarne komunistične zagrizenosti odločnosti, da bi to ponovno na tem mestu utemeljevali. Vendarle ne bo zaman, če kljub temu še enkrat pribijemo resnico, da je naša borba neporušena del splošne borbe, ki se s kruto naglico odigrava na svetu med zagovorniki svobode in pristaši sužnosti. Mi smo za svobodo! Zato naj naši zapadni prijatelji naše borbe ne ovirajo z nerazumljivimi ukrepi, ker jemljejo mnogo udarne sile svoji lastni zapadni odločnosti, vztrajajo možato v vsiljeni borbi do nujnega razpleta, ki za nas ne sme in ne more biti neugoden.

Uredništvo »Demokracije« si stalno prizadeva, da bi bil naš list vedno boljši. Težave, na katere pri tem naletavamo, so velike in z njimi moramo mi kot Vi resno računati.

Težave imamo s prostorom kot tudi s sredstvi, ki nam primanjkujejo včasih celo za najnujnejše potrebe.

Kljub tem težavam »Demokracija« radi čitajo pri nas doma in povsod v svetu, kjer živijo Slovenci, ki jim je naša skromna, odkritosrčna in iskrena beseda vez demokracije utripajoče slovenske ustvarjalne sile.

Mnogo bi se še dalo izboljšati pri našem listu, vendar sami vsega ne zmoremo; zato se obračamo na vse naše somišljenike, ki jim pero ne služi samo za sestavljanje priložnostnih voščilnih in drugih pisem, da s svojim dojetjem domačega in tujega političnega dogajanja obogatijo naše stolpce.

Naš list verno tolmači javnosti smernice Slovenske demokratske zveze, od katerih se ne bomo oddaljili, ker slone na dolgoletnih izkušnjah stvarnosti slovenske politike na Tržaškem.

Zato od svojih sodelavcev doma in v svetu pričakujemo naklonjenega razumevanja naših prilik. Zato naj bodo njihovi prispevki primerni našemu stremeljenju po slogi, bratskem razumevanju in strpnosti. Prispevki naj odpravijo razdalje, ki uredništvo ločijo od krajevnih prilik in potreb, ki jim hočemo biti veren tolmač.

Le na ta način bomo z združenimi močmi uspešno približali naš plug do konca četrte brazde in če Bog da še krepkeje zaorali petol

Slučaj g. Branka Babiča

Od srede
do srede

Na dvakratni poziv v našem listu g. Branka Babiča, naj naši javnosti pojasni, kako si zamišlja »demokracijo« in hkrati »revolucionarno« rešitev tržaškega vprašanja — brez revolucionarnosti očitno pri g. Babiču ne gre — in to brez spoštovanja mirovne pogodbe z Italijo in brez realizacije Svobodnega tržaškega ozemlja, g. Branko Babič ni odgovoril in tudi njegovo sicer kaj gostobesedno glasilo »Primorski dnevnik« molči.

Naj najprej pripomnimo, da bi nas politična mišljenja g. Babiča bolj malo zanimala, ker je danes g. Babič v Trstu pač to, kar je, namreč figura, katere danes nihče več resno ne jemlje, celo, in s tem ne odkrivamo gotovo nobene tajnosti, niti njegov najbližji krog. Ne bi se torej vrnil na njegov slučaj, če bi ne bilo splošno znano, da je g. Babič, vsaj dosedaj, vedno bolj ali manj inteligentno (bolj drugo kot prvo), zgolj ponavljal navodila vodečih partijskih krogov v Jugoslaviji. Ker pa je v Jugoslaviji partija in državna oblast istovetna, našo javnost zanima, ali je g. Babič s svojo najnovejšo revizionistično linijo v tržaškem vprašanju izrazil tudi mišljenje odgovornih državnih jugoslovanskih činiteljev.

Da ne bo morda kakega zavijanja ali pa obdolžitve, da izkivljamo dejstvo, bomo navedli dobesedno izjavo g. Babiča, s katerimi je svoji politični skupini »nakazala« svojo najnovejšo »linijo«.

Na II. kongresu svoje komunistične partije v Izoli je g. Branko Babič prvič nakazal to svojo revizionistično stališče v tržaškem vprašanju z izjavo, da ne vztraja več na imenovanju tržaškega guvernerja.

V potrdilo te svoje revizionistične izjave je g. Babič pod svojim podpisom objavil članek v »Primorskem dnevniku« od 1. novembra 1949, kjer ugotavlja, da Svobodno tržaško ozemlje ne sme biti predmet trgovanja med katerimi koli velikimi silami (s čimer se tudi mi strinjamo, ker vztrajamo na spoštovanju mednarodne pogodbe glede Trsta) in poziva na sporazumno rešitev med jugoslovanskim in italijanskim narodom ter zaključuje:

»Za takšen sporazum je dal osnovo dogovor TITO - TOGLIATTI«.

In slednjič na sestanku Glavnega odbora svoje OF je g. Babič izjavil: »Ko so ustvarili tako imenovano Svobodno tržaško ozemlje ni bilo predstavnikom velesil prav nič na tem, da se to ozemlje rešeno tudi oživitvori, nakar postavljajo trditve, katere smo z neizpolnitimi ugotovitvami ovrgli že v našem članku »Neodgovorna politika« (glej »Demokracijo«, 23. 12. 1949, št. 54). Iz vseh svojih razmotiranj pa izvaja zaključek, »da ne more ostati še nadalje na dosedanjem stališču obrambe mirovne pogodbe za vsako ceno« ter »da bi bilo povsem napačno, če bi našemu ljudstvu ustvarjali iluzijo, da je realizacija Tržaškega ozemlja mogoča. Zato — pravi on — se je treba boriti za to, da bo prišel Trst v takšen politični in gospodarski okvir, v katerem bo mogoče rešiti vsa vprašanja tržaškega prebivalstva«.

Ker g. Babič kljub našemu pozivu noče pojasniti naši javnosti, kako si zamišlja to »demokracijo« in hkrati »revolucionarno« rešitev brez spoštovanja mirovne pogodbe z Italijo, bomo mi pojasnili, kaj se dejansko skriva za temi njegovimi izjavami.

G. Babič se poziva na znani sporazum »Tito - Togliatti«, s katerim se je odgovorni jugoslovanski državnik izjavil pripravljenega priznati Trst Italiji v zamenjavo za Gorico. Če se danes g. Babič vrača na ta predlog, ne more to pomeniti nič drugega kot, da ponuja Trst Italiji za kako drugo kom-

penzациjo. Pri tem gotovo ne gre za kako zamenjavo Trsta z Gorico, ker toliko bo morda tudi g. Branko Babič razumel, da se zelo verjetno ne bo našla nobena italijanska vlada, ki bi mešetarila z lastnim državnim ozemljem, kot je tudi zelo verjetno, da tudi jugoslovanska vlada ne bo trgovala z lastnim teritorijem. Iz tega dosledno sledi, da za to najvažnejšo »državniško potezo« g. Babiča tiči ponudba, naj si Trst vzame Italija v zamenjavo za čono B STO-ja.

V tem pogledu je zelo zanimivo, kako g. Branko Babič postopa s Svobodnim tržaškim ozemljem, o katerem je prav v njegovem glasilu »Primorskem dnevniku« od 28. 12. 1949 ugotovil uvaževani profesor meddržavnega prava na ljubljanski univerzi g. dr. Ivan Tomšič, da je na podlagi čl. 21 mirovne pogodbe z Italijo »15. septembra 1947 nastal nov subjekt meddržavnega prava (Svobodno tržaško ozemlje) in sicer kot država nastala na pogodbeni poti, kar je v polnem soglasju z našimi ugotovitvami«.

Z našim Svobodnim tržaškim ozemljem hoče sedaj g. Babič stopati tako, kot to ravno odgovarja njegovemu trenutnemu razpoloženju, in ga rezati, kot se reže kos sira.

Veliko smo že slišali od našega velikega državnika g. Branka Babiča. Katere politične akrobacije nismo še od njega doživeli! Od najširše demokratične linije pa do poskusa uveljaviti v našem poli-

tičnem življenju metode najbolj grobe osebnega diktatorstva, od sklicevanja na bratstvo v orožju z zapadnimi zavezniki, pa do pozivanja na neizprošno borbo proti anglo-ameriškem imperializmu, od tako imenovane dosledne borbe za mir in za bratstvo med narodi, pa do proglašitve »dosledne revolucionarne linije« za vrhovno politično modrost, od »neizmerne ljubezni« do ruske boljševiške partije in do »največjega človeka vseh časov tovariša Stalina« pa do proglašitve tega istega Stalina za najnevarnejšega imperialista, od odločne borbe za brezkompromisno spoštovanje mirovne pogodbe z Italijo pa do prehoda z razvitimi zastavami v labor italijanskih šovinističnih revizionistov, od edinega branilca slovenskih nacionalnih koristi v Trstu, pa do očitnega prodajalca tržaških Slovencev Italiji: na vseh registriranih nam je že sviral g. Babič, da se nam končno odkrije kot neodgovorni igralec z našimi najbitnejšimi (življenjskimi) narodnimi koristmi.

Mi se vsemu temu početju g. Babiča ne čudimo. Ze zdavnaj smo spoznali, da komunistom, pa naj se že proglašajo za marksiste-leniniste, staliniste ali pa trockiste, ni nikdar šlo za načela, temveč izključno in zgolj za oblast. Vsaka sleparija, le da prideš do oblasti, je njim dovoljena.

Vendar se pa spričo najnovejše politične linije vprašamo: »Kdo je njemu (Babiču) dal pooblastilo, da poskuša razbijati Svobodno tržaško

ozemlje? Ali so mu to pooblastilo dali člani odborov njegovih organizacij, katerim se komandira, pa naj se že kličejo KP STO, SIAU, OF, AISIZZ?« itd. itd. Posebno pa nas zanima, ali se je on »edini demokratični bорец na Tržaškem ozemlju«, pred prehodom v revizionistični labor posvetoval z edinimi poklicanimi narodnimi predstavniki svoje politične skupine, namreč z občinskimi odborniki njegove Ljudske fronte, izvoljenimi od ljudstva, v mestu in na podeželju?

Gre za naša življenjska vprašanja in za zgodovinske odgovornosti. Zato od njih kot Slovencev in edinele kot Slovencev zahtevamo pojasnila. Po njihovem stališču jih bomo sodili!

Naj se nihče ne skriva za partijsko disciplino in naj se nihče ne izgovarja z gospodarsko odvisnostjo od blagajne g. Babiča. Kdor je prevzel javno politično funkcijo, nosi pred našo javnostjo polno osebno odgovornost!

Našo slovensko javnost pa pozivamo, vse Slovence brez razlike strank in političnega prepričanja, tudi same člane Babičevih organizacij, naj postavijo vsem njegovim agentom, pa naj se pojavijo v kakršni že koli politični, kulturni, prosvetni ali pa sindikalni obleki, trdo vprašanje: »ALI SE STRINJATE Z REVIZIONISTIČNIM STALIŠČEM G. BRANKA BABIČA V TRŽASKEM VPRAŠANJU?«

Tržaški občinski svet in Svobodno tržaško ozemlje

Predstavniki Tržaške demokratske stranke v Trstu dr. Stocca je s tehničnim govorom bistveno pripomogel k ugotovitvi zavesti o nujnosti Svobodnega tržaškega ozemlja.

Občinska seja z dne 30. decembra 1949 je bila ena izmed zgodovinskih sej, na kateri so v glavnem razpravljali o Svobodnem tržaškem ozemlju. To vprašanje je spravljal pred mestni svet in pred evropsko javnost že naš občinski svetovalec dr. Agneletta s svojim temeljitim govorom dne 9. decembra. Njemu so odgovarjali razni govorniki laške večine (Monciatti, Slataper, Harabaglia). Ali misli, ki so bile sprožene od dr. Agneletta, so bile na zadnji seji povzete in podkrepljene od vseh govornikov, od katerih je bil prvi občinski svetnik odvetnik dr. Mario Stocca, predsednik Tržaške demokratske stranke. Iz njegovega občinskega govora posnemamo glavne misli, ki se popolnoma krijejo z mislimi dr. Agneletta glede STO-ja. One so tembolj zanimive, ker odražajo naziranje in mišljenje velikega dela italijanskega narodno demokratskega prebivalstva tržaškega mesta.

Dr. Stocca je med drugim o STO-ju dejal:

Nek drugi kolega je opeval in

hvalil preteklost Trsta pod Italijo. O tem bi bilo bolje molčati: priznavam, da je mesrečna preteklost mnogim pripomogla do čisti, položajev in bogastev, ki jih še vedno ohranjajo, in ravno tako priznavam, da je Trst tudi po 1. 1918 živel, ker ljudstva živijo in vedno stremijo k napredku. Toda omenjena doba ni bila za naše mesto doba napredka! Dovolj je primerjati število prebivalcev našega mesta s številom prebivalcev drugih mest.

Po ljudskem štetju iz 1. 1911 so imele Benetke 184.000 prebivalcev, Bologna 176.000, Florenca 242.000, Genova 295.000.

Trst je imel 1. 1911 226.000 prebivalcev in 1. 1914 253.000.

V letu 1948 je Trst štel 260.000 prebivalcev, medtem ko so imele Benetke 303.000, Florenca 375.000 itd.

V primeri s Trstom so Benetke od 1. 1911 do 1. 1948 povečale svoje prebivalstvo za 66 odst., Florenca za 64 odst., Turin za 56 odst., medtem ko je naše prebivalstvo ostalo vedno skoro na isti višini.

Drugi so še govorili o zaslugah sedanosti, hoteč prikazati neobstoječe zasluge, češ da trosi Italija težke milijarde za naše mesto. Resnica je le ta, da gre za navadno finansiranje, do katerega je Italija primorana po določbah mirovne pogodbe; to finansiranje je za

Trst zelo obremenjevalno, ker predstavlja povežavo našega gospodarstva z italijanskim.

Ko so nekateri govorili o davkoplačevalcih in sličnem bi morali raje misliti na one velike in plemenite davkoplačevalce, ki so plačali s svojim imetjem in s svojim življenjem, da so rešili Evropo in svet pred pohlepniimi kremplji dveh diktatorjev; ti davkoplačevalci se danes izvajajo ogromen načrt pomoči za vse narode, ki jih je vojna izčrpala.

Onim pa, ki so izjavili, da se prav radi pustijo vzdrževati, odgovarjamo, da mi želimo biti svobodni in sami skrbeti zase v skladu s svojimi potrebami; če pa bi že morali biti vzdrževani, potem je za nas boljše neposredno kot pa posredno vzdrževanje (preko Italije).

Govorili so tudi o industrijalizaciji našega mesta, ki bi v določenem času nadoknadila padeč našega pomorskega prometa, usmerjenega v druge luke. Govorili so tudi o žavelskem industrijskem področju. Tudi po 1. 1918 so ustanovili posebno družbo v ta namen; družba ni ničesar naredila in pred nekaj meseci so jo celo črtali iz trževskega registra.

Na žavelskem področju je bila Luzzattijeva tovarna olja, ki jo je kupila, če se ne motim, družba Gaslini z edinim namenom, da ostane zaprta.

Govorili so o družbi »Aquila«, gre pa za tuj židovski kapital, ki se je rešil pred nacizmom, ki so ga dvigali in opogumljali, ker je bil vložen v zelo potrebno vojno svrho: fašizem se je tedaj mrzlično pripravil na vojno!

Govorili so o ladjedelnicah in strojnih tovarnah pozablajoč, da so to podjetja z dolgim življenjem, ki so bila že v preteklosti ponos našega mesta in ki so jih stalno primerno čenili in izkoriščali iz razlogov vojaške narave.

Nek govornik je želel, da bi v Trstu skoro nastala druga benetška »Marghera«; ni pa vedel, da smo mi to petrolejsko »Marghera« imeli že tedaj, ko prave »Marghere« še na svetu ni bilo!

L. 1918 je naše mesto imelo najmodernejšo luške naprave v Sredozemlju. Kaj so iz njih naredili? Naše paroplovne družbe so najprej fuzionirali, nato pa delili; premeščali so njihove družbene sedeže in ustanovili različna središča za opremljanje ladij v drugih italijanskih lukah; v Genovo

(Konec na drugi strani)

28. DECEMBRA: Trinajst angleških laburističnih poslancev je na uradnem obisku po Jugoslaviji. — Znani učenjak Einstein je odkril novo teorijo, s katero bo baje možno razložiti vse naravne pojave. — Zaostruje se spor med Anglijo in Madžarsko, ker je madžarska vlada prepovedala angleškemu konzulu obisk aretirane angleškega državljana. — Italijanski komunisti bodo v novem letu usmerili svojo borbo na gospodarskarsko področje.

29. DECEMBRA: Angleški profesor Arnold Toynbee, ki slovi kot najboljši svetovni zgodovinar, govori o petdesetih letih mira na svetu, izpolnjenimi z mrzlo vojno med ZDA in ZSSR v Aziji. — Madžarska je začela z nacionalizacijo podjetij z več ko 10 delavci. — Češkoslovaška je minirala svoje meje z Avstrijo. — V indijskem mestu Kalkuti je prišlo do spopoda med policijo in delavci. — Policija je v Franciji nastopila s silo proti stavkajočim delavcem nekaterih tekstilnih in avtomobilskih tovarn. — Grški narod prosi na vrnitev po komunistih ugrabljenih otrok. — Novi ameriški poslanik v Jugoslaviji, Allen Izajevia, da prisvoja jugoslovanskim narodom jamstvo za varnost pred napadom s katere koli strani.

30. DECEMBRA: Atentat v Parizu proti poljskemu poslanstvu. — Med državami, članicami angleške imperialne skupnosti vlada velika osupnost, ker je Indija priznala komunistično Kitajsko. — V Bukarešti so bile velike prošlave druge obletnice ruminske ljudske republike. — Izrael odklanja, u-mik vlade iz Jeruzalema. — Glavni stan ZDA bo odstopal na Japonsko, da na lico mesta preuči vojaški položaj na Daljnem Vzhodu. — Francoski vladni predsednik demokraciji Bidault je s pomočjo starega radikalca Herriota zmagal z 18 glasovi večine pri glasanju o parlamentarni zaupnici v zvezi s preručanjem. — V Beogradu preključujejo veste o skorajšnjem sestanku med Titom in Bevinom.

31. DECEMBRA: Italijanska industrija bo preusmerjena v vojaške proizvajalne svrhe. — V ameriških političnih krogih so prepričani, da se mora vojne in gospodarske krize vedno bolj oddaljati od zahodnega sveta. — Francoski politični krogi so prepričani, da je zahodna antikomunistična akcija v Evropi paralizirala sovjetske vojaške uspehe v Aziji. — Sovjeti so na Baltiku vzpostavili vse prejšnje nemške postojanke za izstranjevanje V1 in V2 zračnih torped.

1. JANUARJA: Za novo leto so državni poglavarji naslovili na svoje narode opogumljajoče poslanice. Značilne so poslanice Trumanu, Francu, grškega kralja Pavla in Gottwaldu; Tito je poudaril, da jedra Jugoslavija varno v neodvisno socialistično urejeno luko. — Predsednik Truman se je odločil, da ne poseže vojaško v obrambo ogroženega kitajskega otoka Formoze. — V Pragi in drugod na Češkoslovaškem je stopil v veljavo zakon o obveznih civilnih porokah. — Moskovski radio dolži Finsko, da daje zavetlišča protisovjetskim vojniim zločincem.

2. JANUARJA: Francoski vladni predsednik Bidault je le s težavo dosegel odobritev preručanja, o katerem bo se razpravljalo republikanski svet, to je senat. — Izraelski parlament zaseda v Jeruzalemu. — Kitajska ljudska vlada si je zadala nalogo, da v 1. 1950 osvobodijo Formozo, Hainan in Tibet. — V Franciji je po širokogrudni izdani amnestiji prišlo na svobodo mnogo političnih osebnosti, obsojenih tudi na dosmrtno ječo zaradi kolaboracionizma.

3. JANUARJA: De Gasperi najavlja važne socialne in delovne reforme, ki pa ne smejo ograjati trdnosti italijanskega denarja. — Truman poudarja pred ameriškim kongresom svojo trdno voljo, da bdi nad svetovno varnostjo, ne da bi s tem izključeval možnosti sporazuma in pomirjenja v svetu. — Italijanski komunisti se pripravljajo na sabotiranje mednarodnega pomorskega prometa. — V Egiptu so bile parlamentarne volitve; izidi še niso znani. — Protestne stavke po vsej Italiji zaradi novega odpuščanja delavcev. — Anglija goji načrt gospodarske zveze s skandinavskimi državami, v katero skuša pritegniti tudi Zahodno Nemčijo.

Slovenski kmetje in kmečka zveza

V Trstu obstoja še iz časov fašizma, ko sta spadala pod Trst še ves tržaški in gradaški okraj. Zveza zemljiških posestnikov, ki je bila in je ostala v izključno laških rokah. Po 15. septembru 1947 so se pri nas razmere popolnoma spremenile. Kmečka posestva so na STO-ju v našem pasu skoro izključno v rokah Slovencev, ki tvorijo gotovo 96 odst. vseh kmetijskih posestnikov. Kdo zastopa koristi te ogromne večine kmečkega stanu? Naš kmet je brez svoje strokovne in stanovske organizacije. Sindikati zasledujejo vse druge cilje in namene, zato sindikati ne morejo zastopati koristi našega kmeta, ki je po večini mali ali največ srednji kmet, ki sam s svojo družino obdeluje svojo zemljo.

Zato je potrebna stanovska organizacija naših kmetov — lastnikov, nepolitična, ampak le stanovska gospodarska organizacija, ki bo imela namen, da varuje našega kmeta, da ohrani njegovo lastnino in pomaga našemu kmetu do višje življenjske ravni. Ta organizacija mora imeti tudi skrb, da se podpore iz Marshallovega načrta uporabijo v odgovarjajoči meri tudi za slovenskega kmeta.

Slovenski kmet, ako si hoče ohraniti svojo hišico in svoje mljvice, ako hoče ostati sam svoj gospodar na svoji kmetiji in ne suženj, ako hoče, da se bodo tvoji pridniki posteno plačali, ne pa darovali raznim izkoriščevalnim birokratskim zadrugam, potem pripravi se za svojo lastno stanovsko zedinjenje na izključno gospodarski podlagi!

Ali si že storil svojo narodno in socialno dolžnost?

Slovenci, spominjajte se Slovenskega dobrodelnega društva ob veselih in žalostnih dogodkih življenja.

Darove v denarju in blagu lahko pošljete po pošti ali oddaste osebno v uradu društva, v ulici Machiavelli št. 22, vsak torek od 10. do 11. ure in vsak petek od 15. do 16. ure.

Nehvaležna bilanca

«Giornale di Trieste» je v svoji številki z dne 30. decembra objavil uvodnik izpod peresa Diega de Castra, v katerem je pisec podal svojo bilanco tržaškega političnega življenja v položaju v preteklem letu. Ker je to bil nekak poslovni obračun najmočnejše kraljeve italijanske stranke in obenem seveda glavne pobornice kraljevnega italijanskega iredentizma, ne bo odveč ako si ogledamo nekaj postavk tega obračuna.

Ko si piščeva izvajanja natančneje ogledamo, vidimo, da ima samo dve aktivni postavki.

Za prvo se pisec lahko zahvali vsem čistim nezavednim kominformističnim slovenskim volivcem, ki so mu omogočili, da danes izjavlja, kako so tržaške volitve dokazale, da je v Trstu samo 10 odst. Slovencev, medtem ko jih je pred volitvami celo «Giornale di Trieste» cenil na 15 odst. Potem ko je pisec izrekel to trditve si še celo upa reči, da je ta številka nastala na osnovi točnih in dobro pretehtanih računov. Raje bi o tem molčal in se iskreno zahvalil vsem nezavednim Slovincem, ki so v tako važnem trenutku, kot so bile volitve, dali prednost svoji idejni orientaciji pred svojo narodno dolžnostjo. Danes, ko je prepozno, se zastoj točje po glavah. Gospodu de Castru smo pa hvaležni za nauk, katerega jim je dal.

Za drugo aktivno postavko pa gre vsa hvaležnost zaveznikom. Brez njihove podpore se ta postavka ne bi uresničila. Saj izjavlja sam pisec: «Po kolebajoči politiki prvega časa, so nedvomno zavezniški rešili italijansko Trsto; dovoljuje mu, da prihaja svobodno do izraza in ohranili so vse, kar je potrebno, da se nekega dne z razvitimi jadrni izvrši povratek v narode domovine». To je eno najlepših priznanj za zavezniško nepristransko upravo na našem ozemlju! Vsi, ki trde, da je Zavezniška vojaška uprava do pravice Italijanov in Slovencev nepristranska, da ne predpostavljajo koristi enih na račun drugih, si ga lahko vtaknejo za klobut! Sicer se pisec nato pritožuje, da mora pač za vse prejeti to in tam nekoliko poprijeti. Tako mora n. pr. prenesti kolonialni ukaz 206 (sodna nedotakljivost funkcionarjev ZVU). Najhuje pa je, da je izšlo celo dovoljenje za uporabo slovensčine v okoliških tržaških občinah. Res nezalostna krivica! Dobro, da je bila takoj popravljena z visokodemokratskim čutom za pravičnost in demokratično linijo, ko je pod patronanco iste uprave njen funkcionar proti volji večine občinskih svetnikov v Miljah prepovedal uporabo slovensčine. Priporočali bi, da v skladu z isto doslednostjo oblastva prepovedo uporabo italijanske in okoliških občinah...

Res, čudna so pota, po katerih

skušajo nekateri reševati nujnost narodnostnega sožitja na takem ozemlju, kakršno je tržaško! Meni vse, tebi nič! Na ta način ne bomo nikdar prišli do konca, gospod de Castr!

S tem smo z aktivnimi postavkami pri koncu. Vse, kar je pozitivnega, so torej Italijanom dali Ne-italijani.

Vse bolj zanimiva pa so še ostala razmotrivanja našega pridnega pisca. Potem ko je tako lepo pohvalil zavezniške za njihovo veliko uslugo, ki so jo napravili italijanstvu Trsta, pa mora na žalost ugotoviti, da niso njegovi lastni sonarodnjaki v domovini posvečali tržaškim Italijanom tiste pozornosti, da bi si lahko zaslužili tako pohvalo kot tukajšnja Zavezniška vojaška uprava. Citamo: «Italijani v Republiki, prevzeti od vprašanj, ki jih bolj neposredno prizadevajo, ne čutijo našega problema...» ali pa «italijanski tisk je gluh za naše prošnje, naj stalno oživlja naše vprašanje; vlada mora slediti vprašanjem, na katera jo opozarjajo javno mnenje in življenjske potrebe 46 milijonov državljanov, živčih na polotoku; koliko Italijanov sploh ve, da obstoja cona B?» in podobno. Trda resničnost! Velika večina njegovega članka je posvečena tej in podobnim resnicam.

Iz njih ne more slediti nič drugega kot to, kar ugotavlja pisec ob zaključku svojega članka: «Mednarodni politični položaj je trenutno proti nam. Sovjetsko-jugoslovanski spor in stiki med zavezniški in Titom, ki so prešli tudi na politično področje, odnosi med Sovjeti in Zupadnim svetom so prispevali k temu, da je danes cona B pozabljen in zanemaren dejstvo. Ves ta čas, ki teče mirno, brez pretresljajev, dela proti nam.

Pričačevali bi, da bo pisec po podobnih razmišljanjih, kjer ugotavlja ravnodušnost, ki jo do tržaškega vprašanja kažejo Italijani, na drugi strani pa zopet brezpravnost, v kateri živi cona B, prišel do kakšnih pozitivnih zaključkov. Toda izgleda, da za kaj takega ni sposoben. Ugotavlja sicer, da bi «nedvomno za Italijane cone B bil boljši guverner kot pa sedanje stanje». Podobno bi mi rekli za cono A, kjer smo Slovenci podvrženi vsaj v narodnostnem pogledu vse drugačnemu pritisku kot pa Italijani v coni B, na katere se vrši politični, ne pa narodnostni pritisk. Toda pri tej ugotovitvi ostaja in ne gre do kraja. Preide na razmišljanja o trpljenju v sedanosti za neko oddaljenejšo bodočnost in o potrebi priznanja tem vztrajnim istrskim Italijanom. Zelo radi bi slišali njihovo mnenje: «Lahko tebi, de Castru, ki si na varnem, nam pa le daj guvernerjate, bi mu kričali. V tem pogledu jih verjetno mi razumemo bolje kot pa on.

Tržaški občinski svet

(Nadaljevanje s 1. strani)

so prenesli celo zervaje iz stare tržaške proste luke. Naše pomorske proge, celo one najbolj tradicionalne za Trst, so usmerili v druga italijanska pristanišča. V beneški laguni, niti 60 milj daleč od Trsta, so napravili novo luko v Margheri, čeprav bi lahko temeljito izkoristili našo luko. Ali so vse to naredili iz ljubezni do Trsta? Prav gotovo ne, temveč iz goje in preračunane pridobitve koristnosti, ker so to zahtevale konkurenčne koristi drugih italijanskih luk. Italijansko zanimanje za Trst sicer obstoja, vendar le v negativnem smislu!

Danes ponovno razpravljajo o industrijski luki. Ustanovili so posebno družbo in začeli so z melioracijskimi izsuševalnimi deli, ki pa jih financira naravno Zavezniška vojaška uprava.

Industrija se bo lahko razvila samo na svobodnem tržaškem ozemlju, ne pa v Trstu, priključnem Italiji. Samo ozemlje, ki bo osvobodeno spon, ki ga vežejo na konkurenčno gospodarstvo, ki bo demilitarizirano, zaščiteno po mednarodni pogodbi in zajamčeno po Organizaciji združenih narodov, bo v stanju pospeševati kapitalistične iniciative. V nasprotnem primeru, zaradi svojega lastnega položaja vzdolž meje med dvema državama, katerih odnosi bodo lahko ko- rektni, toda nikoli prijateljski, bo žveljsko industrijsko področje primerno edino za gradnjo športnih igrališ, kolesarskih dirkalnic ali pa za vrtnarsko in vinogradniško obdelovanje, nikoli pa za gradnjo industrijskih naprav. Tudi druge obstoječe industrije, vključno «Aquila», bo treba prenesti drugam za primer vrnitve Trsta pod Italijo.

S tem nisem hotel vršiti nobene propagande za STO, ki ga označujejo kot izrodek, spaček, ozemlje nikogar itd., itd.

Ne, STO je tvorba, ki obstoja, živi in deluje. Njegova uprava je danes na žalost ovirana zaradi ob-

stoja nesrečne črte, ki ga deli na dve ozemli, z različnim denarjem, zakonodavstvom in gospodarstvom. Treba je združiti ta dva dela v vzdušje miru in varnosti. Zato mi ne želimo odstraniti vojaških uprav.

Danes se je tudi Jugoslavija podala na revizionistično pot in zahteva popravilo mej, s čimer potrjuje resničnost reka, črna črna privlačuje druga.

Nevarno je dotikati se mirovni pogodbe. To velja za vse, bodisi za one, ki bi hoteli stati ob strani vztrajajoč na obljubi, ki ni ničesar obljubila, bodisi za oba nasprotnika, ki bi se hotela okoristiti na naš račun.

Prepričan pa sem, da se bodo končno vsi prepričali, da je najprimernejša rešitev ona, ki bo pošteno in v celoti spoštovala mirovno pogodbo.

Ce hočeta Jugoslavija in Italija resnično prispevati k uditviti miru in pravice, naj prepustita STO-ju vsaj ona ozemlja, ki mu gospodarsko pripadajo. Tako bo vzpostavljena primorska skupnost in odstranjena bo skupa meja med obema državama, ki bosta mogli na ta način navezati trajne odnose za prisrčnega prijateljsva.

Za dr. Stocco je govoril o STO-ju dr. Dekleva, svetovalec Slov. ital. ljudske fronte, Tudi on je do kazoval s podatki, da je Trst pod Italijo nazadoval in da je edina rešitev tržaškega vprašanja samostojnost in neodvisnost STO-ja.

O STO-ju je govoril tudi republikanec prof. Furlani, bivši urednik lista «Voce libera». Dejal je, da se je oglasil k besedi, ker ne more dopustiti, da bi tržaški občinski svet zaključil svoje zborovanje leta 1949 s slavo: Svo- bodnemu tržaškemu ozemlju. Na dolgo in široko je skušal dokazovati, da STO sploh ne obstoja, ali njegove besede niso nikogar prepričale. V občinskem svetu je vladalo ozračje svobode in neodvisnosti STO-ja.

Prilodnja seja bo 10. januarja.

Ker v stvari ni izhoda, se seveda zateka k potrebi direktnih pogajanj med Jugoslavijo in Italijo. Toda tu se ne zanaša preveč na svoje. Ni pozabil, da so mu zaveznički, ne pa Italija rešili italijanstvo Trsta (katerega med ostalimi nihče ni imel namena, niti mogel uničiti). Zato jih poziva, da morajo oni prirediti ta pogajanja. Vse drugi in vse zanj!

Toda če danes vidimo de Castra, kako pretaka krokodilje solze za usodo Italijanov cone B in občudujemo včasih Babiča, kako pretaka krokodilje solze nad usodo Slovencev v coni A, potem moramo spoznati, da je res že skrajni čas, da se tukajšnje prebivalstvo preneha zanašati na ene in na druge in da samo bistro in jasno nastopi pot samostojnega sporazumevanja in samostojnega odločanja o svoji usodi. Ako bi zaveznički pravilno pristluhili na politični utrip tukajšnjega prebivalstva, ako bi pravilno vrednotili koristi tukajšnjega ozemlja in evropske bodočnosti, potem bi temu utripu ugodili. Ker niso tega napravili večerji, bodo z zamudo morali ukrepati jutri.

Zahteva goriške SDZ

IX. Medtem ko čl. 34 ustave pravi, da je «šola vsem dostopna», prepovedujejo sinovom iz mešanih zakonov, to je italijanskega očeta in slovenske matere, posejanje šol s slovenskim učnim jezikom, s čimer kršijo ustavno določbo in najosnovnejšo demokratično svobodščino. Na drugi strani pa nočejo prepovedati sinovom slovenskih staršev posejanje šol s italijanskim učnim jezikom. S tem so ustvarili veliko zmedo med pojmom občevalnega in materskega jezika. Pojma sta dokaj različna, če pomislimo, da je občevalni jezik jezik, ki se ga poslužujemo pri vseh javnih in zasebnih poslih, medtem ko je «materski jezik jezik staršev v družinskem življenju. Pri tem je treba omeniti, da medtem ko se v šolah s slovenskim učnim jezikom pravilno uči tudi italijanska, se v onih z italijanskim učnim jezikom slovensčina ne poučuje. Na Tridentinskem-Poadižju se morajo italijanski in nemški učenci obvezno učiti obeh jezikov.

Se krivičnejši je pa ukrep prosvetnega ministrstva z dne 25. novembra 1949, št. 5113-76 L, ki prepoveduje sinovom slovenskih staršev, ki so optirali za italijansko državljanstvo, posejanje šol vseh vrst in stopenj s slovenskim učnim jezikom, češ da je bila opcija po čl. 19 mirovne pogodbe dovoljena samo državljanom z italijanskim občevalnim jezikom, zaradi česar so se je mogle posluževati samo osebe italijanske narodnosti in ne osebe z italijanskim in slovenskim občevalnim jezikom, in da v vsakem primeru zapoveda opcijska izjava odpoved lastnemu materskemu jeziku, torej tudi lastnemu poreklu in lastni narodnosti.

Res je edino to, da so ti Slovenci optirali, da so mogli ohraniti italijansko državljanstvo brez vsakršnega namena, da bi se odpovedali lastni narodnosti.

Na drugi strani pa se glede teh optantov dogaja še mnogo večji nesmisel, ker jim krajevna in osrednja oblastva zanikajo priznanje italijanskega državljanstva in vseh zasebnih ter političnih pravic, vključno pravice do delavske knjižice.

Naj omenimo glede tega, da zahteva čl. 19 mirovne pogodbe za izvajanje opcijske pravice samo izjavo italijanskega državljanstva v svojem občevalnem jeziku, ki more biti dvojen, kot se to navadno dogaja na obojnih ozemljih. Iz že rešenih opcijskih izjav, sporočenim prizadetim osebam, izhaja da jugoslovanska oblastva upoštevajo dvojezičnost kot pravilo za ohranitev italijanskega državljanstva.

X. Niti Slovenci iz goriške pokrajine, niti oni iz videmske pokrajine (skupno okoli 70.000 oseb) nimajo pravice do uporabljanja svojega materskega jezika v javnih uradih in celo občinskih svetnikih je prepovedano uporabljanje njihovega jezika na sejah in v peticihah.

XI. V Gorici so imeli Slovenci lastno gledališče na Verdijevem korzu št. 24 in dijaški dom «Aloisianum» v ulici Don Bosco št. 3. Pašisti so odvzeli Slovincem obe stavbi. Se danes nimajo Slovenci nobene dvorane za svoje prosvetne prireditve in nobene dostojnega doma za svoje dijake. Vse prošnje, poslane osrednjim oblastvom, da bi vrnila zaplenjeni stavbi, so ostale brez odgovora.

XII. Vsaka pretveza pride prav sovražnim in prenapetim krajevnim elementom, da onemogočijo najedolžnejše slovenske prosvetne pojave in da celo z bombnimi atentati motijo naše prireditve in trgovanje slovenskih podjetnikov!

Gospodje predsedniki, senatorji in poslanci! Ko zahtevamo izdajanje zakonskih določb za zaščito slovenske manjšine v Italiji, hočemo prav posebno opozoriti, da zahtevamo jamstvo:

a) za osnovno in srednješolsko izobrazbo v materinščini; starši naj svobodno pošiljajo svoje otroke v šole s slovenskim učnim jezikom. Zajamčiti je treba šolsko avtonomijo bodisi glede pouka bodisi glede vodstva in v vsakem primeru prepovedati, da bi bilo šolsko vodstvo slovenske manjšine v rokah nesposobnih in Slovincem sovražnih oseb. Pri sestavljanju šolskega zakona naj se upoštevajo vsa načela, veljavna na Tridentinskem-Poadižju;

b) za uporabljanje po načelu enakopravnosti slovenskega in italijanskega jezika v javnih uradih in uradnih listinah ter dvojezičnih napisih;

c) olajšavo za ponovno pridobitev italijanskega državljanstva za Slovence, ki so ga iz katerega koli razloga izgubili za časa fašizma, posebno za prebivalce Kanalske doline in videmske pokrajine;

d) enakost pravic za vstop v javne službe, da se ustvari sorazmerje med uslužbenci, ki bo boljše odgovarjalo stanju obeh narodnostnih skupin;

e) reorganizacija slovenskih naselbin, katerih glavni kraj je pripadel Jugoslaviji; in njihovo združitve v avtonomno občino z možnostjo pridružitve sosednih naselbin;

f) sorazmerno predstavnost v upravi dvojezičnih občin in v pokrajinski skupščini. Zato je treba zajamčiti izvolitev določene števila pokrajinskih poslancev za slovensko listo s slovenskim programom, ki dobi največje število glasov. N. pr. aška dolina je izvolila svojega senatorja za vsakih sto tisoč, namesto dve sto tisoč prebivalcev.

Vedite, gospodje predsedniki, senatorji in poslanci med drugim tudi:

1) Goriška pokrajina je bil izvajala po zakonito pridobljeni pravici in z zadovoljstvom obeh tu živčih narodnosti zakonodajno in upravno oblast v avtonomnem življenju za posle krajevne gospodarske in družabne koristi.

2) Neobhodno potrebno je vrniti prejšnjim lastnikom in njihovim naslednikom ter prvotnim svrham zgoraj navedene nepremičnine, izgubljene pod fašizmom in zaradi fašizma.

3) Slovenska demokratska zveza nudi v skladu z osnovnimi načeli zdrave demokracije svoje lojalno sodelovanje sodržavljanih italijanske in furlanske narodnosti, da dosežemo cilje, ki so v skupno korist.

Gorica, 15. decembra 1949.

SLOVENSKA DEMOKRATSKA ZVEZA
v GORICI

Najvažnejši dogodek v zadnjem času v zvezi z jugoslovansko politiko so bile vsakekor izjave, ki jih je dne 22. decembra podal sedanji veleposlanik Združenih držav v Beogradu, George V. Allen, po poslovnem obisku, ki ga je napravil pri predsedniku Trumanu pred svojim odhodom na svoje službeno mesto. Allen je v svoji izjavi časnikaarjem poudaril, da Združene države nasprotujejo kakršnemu koli napadu proti Jugoslaviji, prav tako kot nasprotujejo napadu na katero koli drugo državo. Združene države so naklonjene potrebi, da si Jugoslavija ohrani svojo suverenost.

Ko je nato Allen primerjal svoje novo službeno mesto v Beogradu z zadnjim veleposlaniškim mestom, ki ga je zavzemal v Iranu, v času, ko je bila sovjetska kampanja groženj proti iranskim severnim mejam na višku, je Allen pripomnil: «Moj položaj bo v marsičem podoben tedanjemu. Zdi se, da je ost sovjetskega napada sedaj naperjena proti Jugoslaviji.

Na svoji tiskovni konferenci je predsednik Truman potrdil pravilnost teh izjav novega ameriškega veleposlanika v Beogradu in je dostavil, da ostane politika Združenih držav do Jugoslavije neizpreme-

IZ JUGOSLAVIJE

njena. Izrecno je poudaril, da s tem Združene države niso izpremenile svojega mišljenja o bistvu Titovega režima, kakor tudi nikakor ni rečeno, da bodo v primeru napada priskočili Jugoslaviji na pomoč z oboroženimi silami. Združene države so samo poudarile svoje načelno stališče.

Ozadje izjav

Zanimiva pa so ugibanja o prave- ozadju, ki je prav za prav izzvalo tako pomembne izjave. Po vesteh, s katerimi razpolaga ministristvo Združenih držav, pripravljala namreč Sovjetska zveza v najkrajšem času odločne ukrepe, s katerimi bo poizkušala zatreti Titov režim. Podobne vesti je baje podal zunanemu ministristvu tudi jugoslovanski poslanik v Washingtonu Kusanović. Ob tej priliki naj bi Kusanović prosil, naj Američani s primerno izjavo opozorijo Sovjetsko zvezo na nevarnosti, ki bi zanj izhajale iz tega nepremišljenega dejanja. Tej želji so sedaj Združene države ugodile.

Značilno je, da prihajajo v istem času z druge strani poročila, da so madžarska oblastva izpraznila mnogo vasi ob jugoslovansko-madžarski meji, kjer sedaj z vso naglico grade letališča, ki morajo biti pripravljena do prvih pomladnih dni.

Baje je celo Molotov izjavil, da ni več daleč dan, ko bo Tito likvidiran. Ko so o tem vprašali ameriškega zunanjega ministra, je Acheson odgovoril, da prerokuje Kominform še delj časa razne grozne stvari za Tita, da pa on ne ve ničesar o tem, kar bi lahko izpremenilo Titov položaj. S tem se moramo zadovoljiti tudi mi. Dogodki bodo pokazali, kaj je resnica in kaj so prazne govorice.

Obletnica ustanovitve jugosl. vojske

22. decembra je bila osma obletnica ustanovitve Titove jugoslovanske armade. Maršal Tito je za ta dan izdal povelje, v katerem je izjavil, da sovražnost Sovjetske zveze in držav Kominforma ne more zadržati napredka Jugoslavije in da stoji jugoslovanska vojska z narodom v obrambi jugoslovanske neodvisnosti.

Jugoslovanski general Krajičić pa je na predvečer tega dne obdoližil Sovjetsko zvezo, da namer- no skuša, da bi ostala jugoslovanska armada šibka in slabo opremljena. Proslavi, na kateri je general govoril, je prisostvoval tudi maršal Tito. General Krajičić je izjavil, da je Sovjetska zveza poslala v Jugoslavijo pred prelomom s Kominformom neuporaben smodnik in orožje, ki je bilo v nekatereh primerih staro in samo na novo prepleksano. Jugoslavija je pre-

dobro uvidela, kaj se pravi biti odvisen...

Vsekakor je to napredek, da si bivši tovariši tako odkrito povedo tako bridke resnice! Vprašanje pa je, ali so na drugi strani že izpustili iz zaporov vse tiste, ki so bili prva leta obsojeni, ker so se obrekovno izražali o Sovjetski zvezi in o veliki pomoči, ki jo je Sovjetska zveza takrat dajala Jugoslaviji. Tako daleč pa najbrž ne seže doslednost današnjih jugoslovanskih oblastodržcev.

Otvoritev novih tovarn

Obletnica prvega zasedanja AV-NOJA je bila obenem izkoriščena tudi kot primeren dan za formalno otvoritev obratovanja raznih novih industrijskih naprav. Med ostalim je pričel delovati nov plavž v Capragu; stekla je nova valjarna na Javorniku pri Jesenicah. V Čakovcu v Prekmurju je bila odprta nova tovarna tekstilnih strojev, v Kaštelih pri Splitu pa tovarna plastičnih mas. Podurjani so bili tudi uspehi na polju elektrifikacije, kjer je treba Titovemu režimu vsekakor priznati, da dela znatne korake v smeri povečanja proizvodnje električnega toka, tako z izkoriščanjem premogovnih rezerv kot z izkoriščanjem vodnih sil. Napredka mu v tem pogledu nihče ne bo odrekal, toda da se ta napredek vrši ob popolnem zapostavljanju osnovnih človeških pravic in udobja posameznika, da bi se isti in še večji napredek nedvomno lahko dosegel v svobodnem gospodarstvu z mnogo manjšimi žrtvami in stroški, tega nam pa tudi titovci ne bodo mogli nikdar oporekati.

Tovarniški mitingi

Jugoslovanski delavci so sili govorov in si žele kruha ter manj priganjstva. Tako so se baje v mariborski tovarni avtomobilov delavci uprli, ko so jih hoteli prisiliti, naj bi delali podrguro uro na teden za štrajkujoče francoske komuniste.

Podobno je doživel popolen polom tudi teden denarnega varčevanja, ki so ga organizirali od 1. decembra po vsej državi. Na sestanku v celovški tovarni emajlirane posode dne 6. t. m. bi moralo biti predavanje. Udeležili so se ga samo odborniki sindikata, bilo pa ni niti predsednika, niti članov. Še slabše je bilo v železarni Store, kjer so odborniki sploh zavrnili teden varčevanja: «Pustite nas pri miru, nimamo časa!» Pri kramični industriji v Ljubljani je bilo več sestankov, a še nobene hranilne vloge. Saj je celo delavstvo navedene velike tovarne emajlirane posoda zbralo komaj 400 din, torej manj dinarjev kot je delavcev!

PO ITALIJI

Krščanska demokracija se je na zasedanju svojega Glavnega odbora izrekla za politiko sodelovanja z italijanskimi strankami. Nova vlada, ki jo sedaj napovedujejo za konec januarja, bo torej zopet imela v svoji sredi tudi zastopnike ostalih strank, prvenstveno onih, ki sodelujejo s Krščansko demokracijo že od volitev dalje. Kot je znano se je v Krščanski demokraciji pojavilo krilo, ki je za uspešnejše izvajanje odločnejše politike zagovarjalo čisto vlado ene same stranke, torej Krščanske demokracije, ki ima v zbornicah že sama potrebno absolutno večino. Toda obveljalo je stališče večine, ki je podprla predsednika De Gasperija.

Sedaj so torej odprta vrata za pogajanja, ki pa ne bodo lahka. Politični predstavniki Krščanske demokracije so namreč zahtevali, da se stranka ne sme vezati tako daleč, da bi zaradi tega trpela delovna sposobnost vlade, ali pa da bi bili okrnjeni načrti socialne reforme, kakršno stranka zagovarja. S tem so seveda močno prizadele manjše stranke (republikanci, saragatovci, liberalci), ki ne žele vstopiti v vlado, v kateri bi bili sami nekakšno peto kolo, medtem ko bi večinska stranka lahko nemoteno izvrševala svoj program. Posebno v liberalni stranki se pojavljajo glasovi, ki zahtevajo prehod v opozicijo, če že zaradi drugega ne, zato da dobi Italija neko nerevolucionarno opozicijo.

Italijansko-jugoslovanski finančni sporazum

V italijanskem senatu je bil razdeljen tekst dogovora, ki sta ga 23. maja sklenili v Beogradu Italija in Jugoslavija v pogledu odškodnine za imetje italijanskih državljanov, ki je ostalo ali pa pripadajo Jugoslaviji. V smislu tega dogovora se Jugoslavija obvezuje plačati odškodnino za italijanske imetje in pravice, ki se nahajajo na ozemlju bivše stare Jugoslavije.

Kolonije

Odbor sveta Organizacije združenih narodov za zaupno upravo se sestane dne 9. januarja v Zenevi, da izdela načrt sporazuma za desetletno zaupno upravo italijanske Somalije. Italijanski delegat je izjavil odboru, da bo njegova vlada predložila Združenim narodom pred tem rokom načrt za dogovor. Odbor bo nato preučil načrt in pripravil poročilo za svet, ki se sestane v Zenevi dne 24. januarja.

Italijanski časopisje poudarja, da se Italija ne vrača v Afriko kot okupacijska sila, temveč samo kot zaupna upraviteljica. Temu primerno bodo številčno omejene tudi vojaške sile, ki jih bo Italija poslala v Somalijo. Zamenjava sedanje britanske posadke za italijansko bo postopna in predvidevajo, da bo italijanski vojaški zbor štel samo kvečjemu 3000 mož.

V pogledu zaupne uprave postaja vedno močnejše trenje z Abesinijo, ki želi kot soseda tudi imeti svojo besedo.

Davčne reforme v Italiji in Svobodno tržaško ozemlje

II.

V naši božični številki smo se dotaknili nameravane reforme krajevnih davkov (občinskih in pokrajinskih) v Italiji. Pripomnili smo, da se po sedanji praksi tukajšnjih oblastev vse tozadevne italijanske reforme prej ali slej avtomatično raztegnejo na naše ozemlje. Zato so te italijanske davčne izpremembe važne tudi za naše davkoplačevalce, ki bodo verjetno v kratkem podvrženi njihovim predpisom. Zaradi tega smo si tudi prvo izmed teh reform vsaj površno ogledali. Danes pa si ogledajmo še drugi zakonski načrt, ki se kaže v davčnih direktnih davkov (simposite direttke).

Načrt tvori sestavni del vseh tistih sprememb, s katerimi namerava sedanja italijanska vlada spremeniti odnos med davkarji in davkoplačevalcem. Do sedaj so namreč vsi davčni predpisi zastopali stališče, da davkoplačevalcu ni verjeti in da bo davkoplačevalcu vedno uspelo večji del svojih dohodkov skriti. Ker pa so kljub temu morali zanjčimti državi potrebne dohodke za kritje njenega preračuna, so seveda te ugotovitve dohodke tako visoko obdavčili, da je bil potem davkoplačevalec tako rekoč prisiljen svoje dohodke skrivati, ako je sploh hotel živeti. Sedanji italijanski finančni minister Vanoni pa je obljubil, da bo skušal to stanje odpraviti in v bodoče naj bi bile davkarje obvezane davkoplačevalcu verjeti, na drugi strani pa naj bi bili tudi davki tako urejeni, da bodo davkoplačevalcu resnično dovoljevali, da iskreno naznani svoje dohodke. Ako njegova navedba ne bi bila točna, morajo biti predvidene ostre kazni. Vanonijeva težnja je torej ustvaritev zaupanja med davčnim uradom in davkoplačevalcem. Prav gotovo niso to stvari, ki bi se jih tako lahko doseglo. Potrebna je zrela zavest državljanov, ki dolžnosti in volja za izpolnjevanje obveznosti. Tega do sedaj v Italijanskem poslovnem, latinsko individualistično usmerjenem življenju še nismo opazili v toliki meri, da ne bi nekoliko dvomili v prehitro uspeh davčne reforme, ki bi bila zgrajena na popolnem zaupanju v davkoplačevalčovo iskrenost. Verjetno je tega mišljenja tudi minister Vanoni, kajti kot bomo videli, obstajajo v njegovem zakonskem načrtu določila, ki postavljajo tej veri določene meje in celo groze, da bo predvidena davčna reforma morda na škodo konsolidacije davčnih odnosov ponovno pogazila načelo obdavčitve na osnovi stvarnih dohodkov, podobno kot je to delala dosedanja italijanska zakonodaja, ki se je pri ugotavljanju davčnih osnov preračuna držala določenih minimimov, izpod katerih se ni spuščala, tudi če je davkoplačevalec dokazal, da je ušel pri dotičnem poslu ali poslovanem letu čisto izgubo.

Prvi del zakonskega načrta predvideva letno davčno prijavo vseh dohodkov. Prijavo mora izvršiti vsak davčni obvezanec, začeti od leta 1950 dalje v času od 1. januarja do 31. marca vsakega leta. Od prijave so oproščeni vsi dohodki iz maslova plač, v kolikor ne presežajo 600.000 lir letno, odnosno kmetje in zemljiški posestniki, v kolikor nimajo več kot 240.000 lir dohodkov. Kdor ne bi pravočasno izvršil prijave bo kaznovan z globo 2.000 - 200.000 lir in dokler

javni urad ne ugotovi njegovih dohodkov, bo plačeval v tekočem letu davke, izračunane na 10 odst. večji osnovi od tiste, ki je služila za izračunavanje njegovih davkov v preteklem letu.

V zakonskem načrtu je rečeno, da je namen davčnih oblastev verjeti napovedi davkoplačevalca. Toda v 4. členu predvideva isti načrt, da ima davčna oblast pravico popraviti in pregledati poedine postavke davčne prijave še do konca tretjega leta po 31. decembru tistega leta, ko je bila davčna prijava izvršena. Torej praktično si država pridržuje štiri leta časa, da lahko napravi davkoplačevalcu nova presenečenja in štiri leta nihče ne bo mogel točno reči, koliko je v poedinem letu prav za prav zaslužil.

Kako bo država vršila to kontrolo? Posebne komisije bodo s strogimi pregledi ugotovile povprečno donosnost poedinih gospodarskih panog in ta povprečni donos poedine gospodarske dejavnosti bo potem služil kot osnova za presojo resničnosti posameznih davčnih prijav. Ugotovili bodo n. pr., da zasluži tovarnar čevljev povprečno 10 odst. prodajne cene svojih izdelkov. Verjetno ne bodo potem nikomur priznali, da je zaslužil manj kot 10 odst. in nihče ne bo tako neumen, da bi napovedal več kot 10 odst. zaslužka, računajoč kot osnovo vsoto svojih prodaj, razvidno iz knjige prometnega davka. Zgodilo se bo torej, da bodo sorazmerno malo obdavčeni tisti, ki bodo veliko zaslužili, medtem ko bodo na drugi strani pretrpno obdavčeni tisti, katerih dohodek bo že itak majhen ali bodo morda imeli celo izgubo. Na ta način bodo torej obdavčeni nekaki povprečni dohodki, ne pa stvarni dohodki in poznavalci očitajo zakonskemu načrtu, da na ta način država ne bo nikdar uresničila davčne pravičnosti, niti ne bo ustvarila potrebne podlage za iskrenjši odnos med njo in davkoplačevalcem. Čemu naj služijo vse izjave o potrebi iskrenosti, ako se posameznim prijavam ne namerava verjeti, odnosno ako se jih celo ne namerava presoati strogo individualno?

Prvotno se je govorilo, da bodo za neresnične prijave predvidene stroge kazni, obstoječe v težjih primerih celo iz dolgoletnega zapora, podobno kot je to v USA in v Angliji. Nedvomno bi bilo bolje, da bi pri tem ostali. Ker so pa bile te kazni zamenjane z globami, ki jih bo posameznik morda le tvegal, da se na seveda na drugi strani tudi država upoštevala to možnost in uspeh bo verjetno precejšnja davčna nepravilnost, posebno do gospodarsko neuspelih ali manj srečnih eksistenc. Kdor ne bo imel zaslužka na ravni državnega povprečja za njegovo stroko, tega bo še davek pomagal tlačiti navzdol.

Davki na dohodke od nepremičnin ohranjajo svojo sedanjo mero, toda v tem letu bo od skupnega letnega dohodka prvih 120.000 lir prostih vsakega davka, od leta 1951 dalje pa bo prostih prvih 240.000 lir davka.

Dohodnina bo znašala 2 - 65 odst. od ugotovljene davčne osnove, pri čemer se bodo izvršili vsi običajni odbitki, poleg drugega za vsakega družinskega člana se bo od ugotov-

ljenega dohodka odbilo 36.000 lir. Tudi pri tem davku bo nato prvih 240.000 lir davčne osnove davka prostih.

Poleg tega predvideva zakonski načrt, da finančno ministrstvo lahko izvrši v letu 1950 ali 1951 izreden popis vseh davčnih zavezancev in dohodkov. V ta namen bodo razdeljene posebne pole in kdor teh pol ne bi v predpisanim roku izpolnjenih vrnil, bo kaznovan z globo do 100.000 lir in z zaporom do enega meseca.

V splošnem torej vidimo, da bo z davčno oprostitvijo manjših dohodkov vsekakor napravil korak naprej, toda ob vseh pridržkih, ki smo jih iznesli, je težko verjeti, da bi ta davčna reforma prinesla vse to, kar se uradno od nje pričakuje: popolno pravičnost za davkoplačevalca, večje dohodke državi in večjo davčno sigurnost. Preveč je teh želja. Posebno kar zadeva zadnjo pripombo, ugotavljajo prizadeti, da je zakonski načrt zelo zapleten in ne bo s sklicevanjem na kopico prejšnjih dekretov, odlokov itd. prinesel davkoplačevalcu tistega jasnega pregleda, ki je zaželen. Davkoplačevalec še vedno ne bo mogel sam izračunati, s kolikim zneskom bo obdavčen, ako zasluži določeno vsoto. Brez te jasnosti pa ob štiriletnem roku za popravke ni davčne varnosti!

Priporočljivo bi bilo, da Zavezniška vojaška uprava pred razgleditvijo tega zakona na naše ozemlje, ker ga bodo njeni svetovalci verjetno predlagali, dobro preuči njegova določila in po možnosti odpravi vsaj nekatere njegove nedostatk, ki jih je dosedaj kritika iznesla na njegov račun.

Nadzorstvo nad rastlinskimi boleznimi

Ukaz ZVU, šte. 232, vsebuje točna navodila za zaščito domačih sadnih rastlin.

Na podlagi teh novih predpisov bo moral vse uvoženo sadje in rastline pregledati poseben strokovnjak za rastlinske bolezni pri Uradu ZVU za poljedelstvo in ribolov.

Nekatere sadne rastline, kot so limone, krompirjevi gomolji, koruzna stebila in storži, neluščeni mandelji, vse štoržaste rastline, kakor tudi vse sadje, ki je nosilec škodljivih žuželk in rastlinskih zajedalcev ali nosilec rastlinskih bolezni: — vse to je prepovedano uvažati na področje.

Izjeme veljajo za argentinsko sadje, hruške, jabolka, čilsko sadje ter neluščene španske mandelje v času od 1. januarja do 30. junija, ter za sveže sadje, ki je uvoženo iz južne Afrike.

Tranzitni prevoz sadja ter rastlin je dovoljen le, če ima vsaka pošiljka potrdilo, da je sadje varno spravljeno v košare in zavito in da nima nalezljivih rastlinskih bolezni. To potrdilo mora imeti jasen žig ali natisnjen znak proizvodniške trgovske znamke.

Izboljšujmo čebelno pašo

Starejši pomnijo in povedo, da je imel ta ali oni v tej ali drugi vasi večje število kranjčev ali panjev. Panj je bil do 80 cm dolg, 25 - 30 cm širok in do 20 cm visok. Podoben je bil dolgi in nizki skatli. V mrzlejših krajih so gojili čebele v košnicah ali v slamnatih panjih. Se v prejšnjih časih so se čebelarji posluževali kosa votlega debela (panj).

Jeseni so določeno število družin umorili, satje iz panja izrezali, ne glede na obnožino ali cvetni prah in zalego, ki je bila v satju. Tako satje so stiskali in prišli tako do medu. Prav nič niso žalovali za izgubljenimi ljubljankami, kajti medu je bilo vna skafca. Čebelarju - pogrebcu so ostajali le prazni kranjčji. Družine pa, ki jih je čebelar prezimil, so mu v prihodnji pomladi vrgle toliko rojev, da je jeseni izpraznjene panje spet lahko obljubil. In še je bilo za združevanje in prijateljstvo.

Razvoj čebelarstva in sedanji panji s premakljivim satjem so izpodrinili nerodnega kranjčja. Vendar vsi pogoji za napredek v umnem čebelarstvu niso bili vzporedni. V modernih panjih ima čebelar možnost do popolnega nadzorstva v razvoju čebelne družine, tako da ob vsaki nastali potrebi in ob vsakem letnem času lahko tudi družini pomoč in jo urejuje.

Kje tiči danes vzrok, da se trčalnica le za silo oglašja? Rojev tudi še za čebelarjevo potrebo ni. »Skafca« so že zdavnaj prazni in vendar trdimo, da smo v čebelarstvu napredovali. Da, stanje družin v kranjčjih je čebelar ugotavljal z opazovanjem pri žrelu. V moderne panje je vpogled lažji in popolnejši. Posebno mlajši čebelarji preradi in največkrat tudi po nepotrebnem vznemirjajo čebelno družino, ki ljubi mir. Seveda, za prenapeto radovednost se čebele včasih maščujejo in radovedneča opikajo tako, da mu zaradi pika nastala opekline zapre enkrat levo, drugič desno oko ali pa potisne izpod kloboka eno ali drugo uho. Čebelica je pa v silobranu in po prvem pikju zgubila življenje. To bi skoraj ne spadalo v napredek. Brzdajmo radovednost in skrbimo rajši, da bodo v modernih panjih močne družine in močne količine medu, ki so pa v zadnjih letih padle. Vzroke padlih pridelkov prisojamo enkrat dežju, drugič suši, kakor, da bi ne bilo nikoli mokrih ali suhih let.

Ako so imeli čebelarji še pred nedolgi leti medena tla, imeti bi jih morali tudi v sedanjih. Marsikateri čebelar jamra in tarna nad pilim pridelkom. Ne pomisli, da mu delavna čebelica pri vsej pridonosti ne more boljše postreči, saj je tudi največkrat sama v skrbih, kako bo zimo preživela in mladeč vzgojila spomladi. Kakšna je bila torej paša pred leti in kakšna je danes, tega nihče ne pomisli! Da je na istem pašišču število panjev naraslo, to je tudi dognano. Torej, kje naj čebele vzamejo med in z njim spet napolnijo skafce?

Ko se je tehnična stran čebelarstva izboljšala, so pašne ugodnosti pešale. Marsikateri travnik je bil predelan v njivo ali v vinograd. Pri tem je vzelo slovo premnogo medonosnih rastlin. Pod srpom in žigom je padlo resje ali žeravce, sekira je vzela mnogo češnjevih

dreves. Iz travnikov in pašnikov je kmet izoral grmičje kakor trnjolico, dren in beli trn, ki se je spomladi odevalo v vabljivo dišeče cvetje, na katerem so čebele trkale nektar in nabirale obnožino. Tudi travniška kadulja (žajbelj) in mak; posebno zadnje je škoda, ker se ravno ob njeni obnožini zalega pospešuje; obeh je tu pa tam še po malem.

Češnjevji mladi nasadi počasi napredujejo. Češnjevo snežnobelo cvetje čebelica prav veselo obiskuje, in kako bi ga tudi ne, saj si na njem prav bogato polni žlečček s sladkim sokom, s cvetnim prahom pa koske na nožicah. Na ajdovi paši ni posebnosti, posebno, ker naši Kraševci sejejo sivo ajdo, ker je odpravnejša in bolj rodovitna od črne.

Z izboljšanjem zemljišč je bil v kmetijstvu napredek in ravno v tem tiči del glavnega vzroka pičle čebelne paše. Zato pa če bi bile vsemenske prilike še tako ugodne in sv. Ambrož, zaščitnik čebelarstva, še tako naklonjen, bo ostal uspeh neizpremenjen.

(Torej, ako si je kmetijstvo utrlalo pot k izboljšanju svojih pridelkov, naj bi tudi čebelarji ne držali križem rok in še nadalje slepomišlili v medena leta.

Izboljšujmo čebelno pašo! Kraška gmajna in marsikatera rebriča tržaške okolice bi se lahko zasedila z akacijjo, na kateri imajo čebele po več tednov bogato pašo. Akacija ni izbirljiva in uspeva skoro v vsaki zemlji, v zavetju in sončni legi najbolj. Naglo raste in se razraste, če jo večkrat sekamo. Iz dolgih korenin marljivo in rada poganja. Zaradi te marljivosti jo kmetje sovražijo posebno v bližini vinogradov. Na njenem prijetno dišečem cvetju se čebele prav dobro počutijo. Akacijev med je po okusu in svetli barvi med najfinjšimi in za trgovino najprimernejši.

Ako bi vsak čebelar v svojem okolišju zasadil nekatere akacijevih drevesce, bi si s tem le malo pomagal. Kakor zgoraj omenjeno, primernege zemljišča ne manjka. Dobre volje pri čebelarju, razumevanje in prepričanje lastnikom primernejih zemljišč, drevesce pa na tisoče in paša se bo naglo in izdatno izboljšala!

Golega občinskega zemljišča je še mnogo. Za pozgodovanje, ki se je pričelo, naj bi oblastva določila v ta namen večje nasade akacije. Med visokim drevjem je edina akacija naglo rasti in še gozdnega čuvalja ji skoraj ni treba, ker je posejana z bodečimi trni. Potrebno je tudi, da se med vojno izsekani gozdovi čimprej nadomestijo in dajo okoličnim prijaznejše lice. Upati je, da bodo v prihodnji spomladi pristojna oblastva upoštevala splošno potrebo. Inšpektorat za kmetijstvo naj pri pristojnih oblastvih, kakor tudi pri županstvih zgornje okolice podpre željo čebelarjev za čimvečje nasade.

K travniški paši bi lahko dosegali razne vrste detelje, travniško kaduljo in še marsikatero čebelarstvu koristne rastline. Razumevanja bi bilo treba pri lastnikih zemljišč za setev semena omenjenih rastlin. Trud bi ne bil zaman in tako bi se doseglo ravnovesje v napredek čebelarstva. V.—

MIMOGREDE

Ubogi učenci

Titov režim je v Jugoslaviji uvedel obvezno učenje rusčine, nove, po njegovem stvarnejše šole, nadomeščal je stare strokovne moči itd.

Po komaj štirih letih pa so sedaj v Beogradu ponovno razpravljali o šolstvu ter so sklenili, da učenje rusčine ne bo več obvezno, da je treba razširiti čas posvečen učenju latinščine, da v višjem in srednjem šolstvu ne smejo več imeti prednosti posamezniki samo zaradi svoje politične zanesljivosti, temveč, da mora biti merilo strokovno znanje.

V svojem zanosu so šli še tako daleč, da so izjavili, da mora šola navajati učence na samostojno mišljenje, da mora vzgajati samostojne osebnosti različnih nazorov, ne pa v istosmerjene birokrate.

Ubogi učenci, katerim se tako hitro menjavajo učni načrti in kot izgleda, dosedaj imeli tako slabe šole! Kar se pa samostojnosti mišljenja tiče se nam pa zdi, da so besede eno, dejanja pa drugo...

Čistke

Odbor italijanske Socialistične stranke v Trzinu je izključil iz vrst svojega članstva gg. Dezmana in Cergolija, t. j. lastnika in glavnega urednika »Corriere di Trieste«. Zanimivo je, da je prišlo do izključitve neposredno na predvečer prenosa tiska lista v tiskarno v ulici Montecchi. Verjetno je ta čistka sestavni del večje operacije, ki jo bosta izvršili italijanska komunistična stranka in njej podvržena socialistična stranka, da očistita iz svojih vrst vse titistične elemente. Titovstvo je namreč nalezljiva bolezen, in čimbolj postaja Moskva diktatorska, tembolj se širi.

Vzvišena svoboda

Pod tem naslovom se je »Delo« obregnilo ob naš list, ker smo objavili, da so nekateri slovenski akademiki diplomirali v Spaniji. Očita, da je čudno, kako to, da so si izbrali prav to nazadnjaško državo. Ne bomo se spuščali v debato o tem vprašanju. Toda potem, ko nam »Delo« stalno govori o titofašistični Jugoslaviji, ko zmerja tamkajšnji režim še z vse hušjimi uzdeki kot pa Francovo, potem vesne vemo, kam bi morali ubogi Slovenci na študije, da bi mu bilo prav. Ves Zapad je gnil, razen v komunističnih predelih Azije je na ostalih celinah isto stanje. Bodočim slovenskim inteligentom ne bi torej preostajalo drugega, nego da se šolajo samo v kominformističnih državah, seveda stalno pripravljani na hiter odhod, ako bi posamezna od teh držav odpadla od edino zveličavnega kominformističnega omizja. Samo taka izobrazba bi pri »Delu« nekaj štela. Prav za res vzvišena svoboda znanosti in učenja!

Popravek

V tej rubriki smo zadnjič objavili prispevek »Vse zastojne, pri katerem je na koncu drugega odstavka izpadel del stavka, kar so čitatelji verjetno že sami opazili. Konec stavka se mora pravilno glagati: »bo mogoče rešiti vsa vprašanja brez spoštovanja mirovne pogodbe«.

George Orwell

1984 (10)

LETO

Ko je Winston koračil po neprijaznih ulicah, so ga ljudje opazovali s previdnim in sovražnim molkom. Modra uniforma stranke je bila na takšnih ulicah nenavadna. Lahko bi se zgodilo, da bi te ustavila obhodnica in že samo dejstvo, da si bil tu, bi vzbudilo pozornost Miselne policije.

Naenkrat pa se je vsa ulica razgibala. Od vseh strani so se oglašali svarilni klici. Ljudje so kot majci pobegnili v veže. Od nekod je skočila mlada žena, pograbila drobnega otročiča, ki se je igral v blatu, ga ovila s predpasnikom in spet skočila nazaj. Vse se je zgodilo v trenutku. Istočasno pa se je pojavil iz stranskega drevočnega človek, ki je stekel proti Winstonu in vznemirjeno kazal proti nebu.

»Parnika, je zavpil. »Pazi vendar, vladajoči, in hitro na tla!«

»Parnika je bil naziv, katerega se je proles deloma po pravici posluževal za označbo raketne bombe. Winston se je takoj vrgel na tla. Proles je imel skoraj prav, kadar te je takole posvaril. Zdelo

se je, da je imel v sebi nekaj nagonskega, kar mu je pravilo, da se bližajo rakete. In res se je zaslinalo rohnenje, da se je začelo vse tresiti. Na Winstonu se je naenkrat sesulo okno.

Vstal je in odšel dalje. Približno 200 metrov stran je bomba uničila skupino hiš. Na nebu je visela grmada dima, pod njo pa se je vrtinčil oblak prahu razrušenih poslopj, okoli katerih se je že začela zbirati množica ljudi. Med kamenjem, ki je ležalo na pločniku, je Winston zagledal nekaj rdečega. Bila je človeška roka. Brcnil jo je v odprtino kanala, potem pa krenil v stransko ulico, da bi se izognil množici.

V treh ali štirih minutah je spet povsod zavalovalo življenje, kakor da se ne bi bilo zgodilo ničesar. Takšne raketne bombe so bile nekaj običajnega. Ker je že ves svet že dolgo imel mnogo močnejša atomska orožja, je bilo verjetno, da teh raketnih bomb ni pošiljal sovranih, ampak jih je skrivaj izstreljevala vlada Oceanije sama, da bi tako držala ljudi v vojni na-

petosti. Ozka ulica, po kateri je hodil Winston, se mu je zdela prijazna. Ustavil se je in se zagledal v temne hišice. Naenkrat pa je opazil, da mu visijo prav nad glavo tri kovinske kroglice, ki so že popolnoma izgubile barvo. Kar prestrašil se je, ko se je zavedel, da stoji pred prodajalnico, v kateri je bil svojčas kupil dnevnik.

Společka se mu je zdel ta nakup nadvse neprimišljeno dejanje in zaklel se je, da se nikoli več ne bo vrnil na ta kraj. Kljub najboljšim namenom pa je bil spet tukaj. Ker je čutil, da bi bilo manj nevarno, če bi vstopil, kakor pa se vrtel po pločniku, je prišel za ključko. Če bi ga vprašali, bi se lahko izmotal, češ da je iskal britvice.

Lastnik je imel morda kakih šestdeset let. Bil je slaboten in sključen in imel je dolg nos ter mlaje oči, ki so jih kazili debeli naočniki. Njegovo prijetno, nekoliko razburjeno obnašanje in stari baržunasti jopič, ki ga je nosil, so mu dajali videz razumnika. Njegov naglas je bil oster kot govorica prolesa.

»Vi ste gospod, ki je zadnjič kupil damski dnevnik, ga je nagovoril. »Česa takšnega ne izdelujemo več, oh, lahko rečem, petdeset let.« Pogledal je Winstonu čez naočnike. »Ali vam lahko postrežem s čim posebnim? Mnogo sicer ni več.

Trgovina s starinami je propadla. Samo tu in tam dobim še kakšno stvarico.«

Winstonovo oko se je ustavilo na okroglem, gladkem predmetu, ki se je nežno bleščal v luči. Vzel ga je v roko. Bil je težak kos stekla, na eni strani okrogel, na drugi pa raven. Sredi steklenega predmeta je bilo nekaj čudno rdečega. Stari mož mu je pojasnil, da je to korala. »Kaj takega ni nihče izdelal že sto let!«

»Lepa stvar je, je ves očaran odgovoril Winston. »Vsekakor, je s priznanjem potrdil stari. »Toda danes jih je le malo, ki pravijo takov. Pokašljaj je. »Če hočete kupiti, vas stane štiri dolarjev.«

Winston je plačal in spustil dragocenost v žep. Bil je vesel, da je imel nekaj, kar je pripadalo dobi, ki je bila tako različna od sedanje. Kljub temu pa se je zavedal, da mu je stvar nevarna. Če so našli pri članu stranke nekaj starinskega in lepega, je bilo to vedno sumljivo. Hitro je zapustil prodajalnico in smuknil na ulico.

Naenkrat pa mu je zledenela kri. Komaj deset metrov od sebe je zagledal postavbo v modri uniformi stranke. Bilo je dekle iz Pisateljkega oddelka, tista temnolaska. Gledala ga je naravnost v lice, potem pa se obrnila in hitro odšla, kakor da ga ne bi bila videla. Winston je obstal kot pribit. Se-

le čez nekaj sekund se je osvestil in začel na vso moč hoditi. Dekle ga je gotovo zasledovalo, ker ni bilo verjetno, da jo je sem prinesel le slučaj. Če je bila v resnici agentka Miselne policije ali pa le amaterska vohunka, je bilo vseeno. Zadoستovalo je, da bi ga lahko prijavila.

V glavo mu je šinilo, da bi lahko stekel za njo. Obesil bi se ji za pete in ji na samotnem kraju razbil glavo. Težki kos stekla v žepu bi zadostoval. Toda takoj je opustil misel. V glavo mu je padlo tudi, da bi stekel v Središče skupnosti in ostal tam, dokler prostoro ne bi zaprl, da bi imel tako vsaj delni alibi. A tudi to je bilo nemogoče. Prevzela ga je strašna utrujenost. Zelel si je samo domov, kjer bi se lahko vsedel in miroval.

Minula je že deseta, ko je prišel v stanovanje. Ob pol dvanajstih bodo ugasnili luči. Stopil je v kuhinjo in pogledal skoraj celo skodelico Brinjevega zrnja. Potem se je vsedel za mizo in potegnil iz predala dnevnik. Toda ni ga odprl. Iz teletankatorja je prihajal kovinski ženski glas, ki je prepeval patriotsko pesem. Winston je strmel v knjigo in si zamažal prazne oči, da ne bi poslušal pevke.

Po ljudi so prihajali ponoči, vedno samo ponoči. Najbolje je bilo, da si se usmrtil sam, preden so te dobili. Mnogo jih je naredilo tako.

Toda Winston je spoznal, da ne more narediti ničesar.

Zenska v teletankatorju je začela z novo pesmijo. Winstonu se je zdelo, da so njen glas igle, ki ga zbadajo v možgane. Nič hudega ne bi bilo, če bi te usmrtili takoj, je razmišljal. Saj je vsakdo pričakoval, da bo usmrčen. Toda pred smrtjo so izsiljevali iz tebe priznanja. Niti pomisliti ni smel na ponižujoče plazenje po milosti, na pokanje zlomljenih kosti, lomljenje zob in krvave šope las. Zakaj je moral človek vse to prestajati, ko je bil konec vedno isti? (Nihče ni ušel aretaciji in vsakogar so prisilili, da je priznal). Zakaj potem vse te grozne stvari, ki niso ničesar spremenile.

Glas iz teletankatorja je prepeval vsako trezno razmišljanje. Winston je poskal cigareto. Polovica tobaka se mu je takoj sesula na jezik. Grenek prah, ki ga nisi mogel niti izpljunuti. Pred očmi se mu je pojavil obraz Velikega brata. In kot pred nekaj dnevi, je tudi zdaj potegnil iz žepa kovance in se zastimel vanj. S kovanca ga je gledal isti obraz. Težak, miren in varuški. Toda kakšen smeh se je skrivaj za temi temnimi brki? Kot svinčeni glasovi mrtvaškega zvona so mu razvenile besede:

VOJNA JE MIR
SVOBODA JE SUZENJSTVO
NEVEDNOST JE MOC
(K o n e c)

Vesti s Tržaškega

Slov. prosvetna matica

Slovenska prosvetna matica v Trstu vabi člane in prijatelje na predavanje, ki bo v torek 17. januarja ob poldeveti uri zvečer v društvenih prostorih v ul. Machiavelli 22-II.

Predaval bo društveni podpredsednik univ. prof. dr. A. Dabino-vič o temi:

Vloga carice Zoe Paleologinje pri nastanku ruske velesile.

Popravilo raznih cerkva in drugih javnih naprav

Oddelček za javne naprave ZVU je pred kratkim sklenil dve pogodbi v vrednosti okoli dva milijona lir, za popravilo cerkve v Šamotorci pri Zgoniku, ki je bila poškodovana med vojno, in za popravilo občinske pralnice v Dolini.

Popravilo cerkve v Šamotorci pri Zgoniku bo izvršilo tržaško stavbeno podjetje Visintin za približno znesek en milijon lir. Pogodba za popravilo občinske pralnice v Dolini pa je bila sklenjena s tržaško družbo Morich in bratje, za približno en milijon lir.

Oddelček za javne naprave pri ZVU je sklenil s dvema tržaškima podjetjima dve pogodbi za skupen približno znesek 28 milijonov lir. Prva pogodba zadeva napeljavno dvigal v splošni tržaški bolnišnici, druga pa obnovo cerkve v Stivanu pri Devinu.

Dela za napeljavno dvigal v tržaški bolnišnici je prevzelo tržaško podjetje SABEM, ki je specializirano za delo te vrste. Moderno dvigalo bodo pripomogla k zboljšanju zdravniške službe za zunanje bolnike in zagotovila takojšnjo pomoč v najhujših primerih.

Stivansko cerkev bo obnovilo podjetje arhitekta Sbrizzi. Pri delih obeh pogodb bo zaposlenih približno 20 delavcev dva meseca.

Urad za javne naprave pri ZVU je pred kratkim sklenil pogodbo s tržaškim stavbenim podjetjem Hirsch za popravilo rimokatoliške cerkve Marije Pomočnice v Istrski ulici 53, ki je bila poškodovana med vojno. Pogodba znaša približno 1.180.000 lir. Popravila vključujejo zidarska dela na stenah in cerkvenem vhodu.

Lovišča

Ukaz št. 224 ZVU uvaža na anglo-ameriško področje Svobodnega tržaškega ozemlja lovišča, ki obsegajo skupno 50 hektarjev.

Lovišča se nahajajo na ozemlju, ki je last tržaške občine, katerega pa je odstopila upravo tržaškemu lovskemu društvu.

cene zemljišča, ki je proglašeno za javno koristno, bo vrednost določilo pristojno sodišče.

Vsak prebivalec mora imeti osebno izkaznico

Po odloku ZVU št. 228 z dne 15. decembra 1949 mora imeti vsak prebivalec nad 15 let starosti osebno izkaznico, ki si jo mora oskrbeti najkasneje do 15. aprila 1950.

Preglejte volivne imenike

Do 15. januarja 1950 so ponovno na vpogled v občinskem uradu v ulici Diaz, št. 23-25, III. nadst., pregledani in popravljivi volivni imeniki.

Rok za morebitne pritožbe poteka 15. januarja t. l.

Koledar ECA

Tržaški Urad za gospodarsko sodelovanje (E.C.A.) je začel razdeljevati svoj koledar, namenjen tržaškim gospodinjam.

Zaradi pomanjkanja časa so zamogli končati le italijansko izdajo, ki pa jo bodo poslali tudi slovenskim gospodinjam. Urad E.C.A. javlja, da upa, da bo koncem tega leta izdal podobno knjižico tudi v slovensčini. Vendar bi pa slovenske gospodinjice raje čakale še en mesec ali dva, samo da bi prišle do slovenskega koledarja E.C.A.!

Dijaški koledarček

Izšel je »DIJASKI KOLEDARČEK« za šolsko leto 1949-1950, ki ga je izdalo dijaško društvo »Zarja na Jadranu«. Dobite ga v razprodaji pri Stoki in Fortunatu v Trstu in pri Katoliški knjigarni v Gorici. Stane samo 200 lir. Dijaki ga lahko dobijo tudi pri šolskih poverjenikih. Slovinci! Podpirajte naše dijake pri njihovem stremelju po znanju in napredku. Kupite »Dijaški koledarček«!

Vaje narodnih plesov

V soboto, 7. januarja, bo prva plesna vaja za tiste, ki so se prijavili za »Češko besedo«. Vaja bo ob 20.30 uri v društvenih prostorih v ulici Machiavelli št. 22.

Prometne takse

Finančni oddelček ZVU je izdal obvestilo, da morajo lastniki lahkih motorjev kot »Vespa« in »Lambretta« ter motornih trokoles plačati od 28. decembra dalje prometno takso za leto 1950 pri pristojni registracijski uradi.

policija je postala del policije Julijske krajine, ko je bila ustanovljena leta 1945, toda sčasoma je nastala potreba te spremembe.

Razen dolžnosti, ki jih tej ustanovi lahko naloži ali poveri načelnik finančnega oddelka, bo finančna straža vršila sledeče dolžnosti:

a) preprečevala bo, preiskovala, ugotavljala in ovajala finančne kršitve;

b) nadzorovala bo v mejah zakona izvrševanje finančnih odredb in določil na področju;

c) sodelovala bo pri vzdrževanju reda in javne varnosti;

d) izvrševala bo drugo javno nadzorstvo (vigilanza) in zaščito

Vesti z Goriškega

Za poživitev obmejnega prometa

V Rožni dolini ob prehodu pri »Rdeči hiši« so se v zadnjem času ponovno sestali zastopniki goriške pokrajine in zastopniki predelov, ki so bili priključeni k Jugoslaviji, da bi se domeniili glede praktičnega izvajanja dogovorov o obmejnem prometu, zlasti o izmenjavi raznega blaga. V torek 2. t. m. je bil zopet tak sestanek. Italijanska delegacija, ki jo je vodil dr. Del Neri, ravnatelj Zveze trgovcev v Gorici, je imela razgovor z zastopniki onostranskih drugih. Slednji so predložili nov seznam predmetov, ki bi jih radi nabavili, goriška delegacija je pa predložila vzorec blaga, ki je bilo naročeno pri prejšnjem sestanku. Ti sestanki se bodo še nadaljevali in smemo pričakovati, da se bo prekomajna izmenjava blaga v kratkem pričela.

Izstavljeni volivni imeniki

V oddelku za volitve v mestni hiši so do 15. januarja na vpogled izpolnjeni volivni imeniki, ki jih je sestavila tozadevna volivna komisija. Dolžnost vsakega je, da jih pregleda in vložiti potrebne reklamacije.

Popravila so se pričela

Popravila kamionov, ki so bili pripeljani iz Slovenije v Gorico, so se že pričela. Ko so pregledali prvih 10 vozil, ki so prišla kot nekaka poskusna skupina, so ugotovili, da so v zelo slabem stanju in potrebna temeljitih popravil, ki bodo dala za okrog deset milijonov lir dela. Ze zamo s tem je za dlje časa odstranjena huda kriza, ki je prav sedaj ogrožala goriške mehanične delavnice. V krogih Trgovsko-obrtno zbornice vlada odprto zadovoljstvo, da se je končno začel izvajati gospodarski dogovor, ki sta ga sklenili goriška pokrajina in Slovenija in se pričakujejo lepi, obojestranski uspehi.

Prefekt zopet v Gorici

Prefekt dr. Palamara je bil za praznike odšel na kratek dopust. Zadnji torek, 3. t. m., se je pa vrnil in takoj prevzel svoje posle.

Amnestija za sveto leto

Italijanski Uradni list z dne 24. decembra t. l. je objavil zakonski dekret predsednika Republike, s katerim je proglašena amnestija za vse prestopke proti določilom zakonov o preskrbi prebivalstva s hrano itd., v kolikor ne znaša odgovarjajoča kazen več kot 6 let zapor, odnosno temu primerno denarno globo. Dosmrtna ječa je izpremenjena v zapor 24 let. V vseh ostalih primerih, torej za prestopke proti drugim zakonom, pa sta obsojencem s kaznijo do petih let odpuščeni dve leti zapor, obsojencem z daljšimi kaznimi pa tri leta. Denarne kazni se znižajo za 300 tisoč lir. Kazen je v tem primeru odpuščena pod pogojem, da obsojenec v nadaljnjih petih letih po objavi tega dekreta ne bo zakrivil nobenega novega kaznivega dejanja.

Smrtna kosa

Star osemdeset let je tak pred božičnimi prazniki preminul v Gorici kamnoseki mojster in kipar Anton Biteznič. V svojem dolgem življenju se je večinoma bavil s kamnoseško obrtjo, toda dokaj svojih sposobnosti je posvetil tudi kiparstvu, v katerem se je kot kamnosek izpopolnil na višji kiparski šoli. Nekaj let je bil učitelj kamnoseške in kiparske obrti na strokovni šoli v Nabrežini. Dve njegovi priznani deli sta nagrobni spomenik pesnika Simona Gregorčiča pri Sv. Lovrencu in mogočni nagrobnik dr. Antona Gregorčiča v Standrežu. Naj počiva v večnem miru!

Standrež

Par dni pred koncem leta je neizprosna bolezen ugrabila mladega moža, 29 letnega Bruna Nanuta. Zapušča vdovo in malega otroka. Pogreba se je udeležilo obilo va-

(tutela), za katero je pristojna po posebnih zakonih.

Glavni stan bo nadzoroval vse oddelke te ustanove v vseh zadevah vključivo izvrševanje službe, disciplino in upravo.

Osebe finančne straže, njena oprema, dodelitev vojašnic, prevoz in prehrana, bo predmet sporazuma med finančnim oddelkom ZVU in javno varnostjo.

Finančna straža bo vršila službo v soglasju s predpisi kraljevega odloka z dne 6. novembra 1930, št. 1643, razen če finančni oddelki določijo drugače, toda vedno izključivo tiste ukrepe, ki se nanašajo na naloge, funkcije in dolžnosti vojaške narave.

ščanov, ki so s tem pokazali, kako jih je bridka smrt zadel. Pokojniku želimo večni mir, preostale pa naj tolaži Bog!

Nekateri hočejo pri nas vpeljati kinopredstave. To delajo iz golega dobičkarstva in jim ni nič mar škoda, ki jo bo vas trpela v moralnem, gospodarskem in narodnem pogledu. Večših so se čisto drugače postavljali s svojo narodno zavestnostjo.

Planina na Vipavskem

Pri nas smo doživeli izreden, v naši podeželski zgodovini edinstven dogodek: istega dne sta umrli materi dveh duhovnikov in sta bili tudi istega dne skupno pokopani. Zgodilo se je to 16. decembra. Zjutraj je umrla mati tukajšnjega domačina g. Antona Strancarja, ki je sedaj po imenu kaplan v Tolminu, v resnici pa v vojaški službi na Visu, zvečer pa mati tukajšnjega župnika g. I. Petriča. Skupnega pogreba se je udeležila ogromna množica ljudstva in 15 duhovnikov. Vodil ga je vipavski dekan, ki je obema pokojnicama lepo govoril in ju stavil materam za vzgled, saj sta svoji družini skrbno in pošteno vzgojili. Naj blagima materama sveti večna luč!

ZAHVALA

Vsem, ki so mi v težkih dneh smrti in pogrebu moje drage žene stali ob strani, se sedaj iskreno zahvaljujem. Posebna zahvala naj gre č. g. župniku Rutarju in č. g. Vošnjaku ter pevcem.

Pevma, 29. dec. 1949.

PERAT IVAN

Drobne vesti iz Slovenije

V Ljubljani je bilo drugo zvezno glasbeno tekmovanje iz vse Jugoslavije. V vsem tekmovanju je bila podeljena ena sama prva nagrada. Dobila jo je sopranistka Valerija Heybal, članica ljubljanske opere. Izmed Slovencev je dobil tenorist Francelj drugo nagrado.

Spomladi leta 1950 izide nova velika izdaja Slovenskega pravopisa. Naklada bo omejena na 25.000 izvodov in knjigo bodo dobili samo tisti, ki jo pri svojem delu nujno potrebujejo.

30. novembra so v Kranjski gori odprli nadaljšo smučarsko vzpenjačo v Sloveniji. Vzpenjača vodi na Vitranc. Nova smučska proga je dolga 3.400 metrov, višinska razlika za znaša 340 metrov.

Odgovorni urednik: dr. Janke Jež

Tiska: tiskarna »ADRIA«, d. d. v Trstu

Ortopedik
NICOLA BECCHI
TORINO

Via S. Giulia, 32 - Via Guastalla, 12
specialist za odstranitev

K I L E

(brez operacije)

objavlja novo priznanje:

»Spoštovani g. N. BECCHI!

S tem pismom Vam izražam svojo hvalečnost za ozdravitev svoje obojestranske kile, ki je po tolikih letih in tolikih poskusih s pasovi in z drugimi načini popolnoma uspela s pomočjo Vaše posebne priprave in Vašega stalnega prizadevanja.

LAMBERTINI ARISTIDE
Castelmaggiore (Bologna)

Ortopedik sprejema:

v GORICI: v sredo 11. januarja

v hotelu »Postak«;

v TRZICU: v soboto 14. jan. v hotelu »Lombardia«.

Radio Trst II

(360.6 m — 832 Kc-sec.)

Dnevne oddaje: 7.15 - 8.30, 11.30 - 14.30, 17.30 - 24.00.

Ob nedeljah: 8.00 - 24.00.

Poročila dnevno: 7.15 (izvzemši nedeljo), 8.15, 12.45, 14.00 (izvzemši nedeljo), 19.45, 23.15.

Dnevni pregled tiska: 14.15 (izvzemši nedeljo).

Nedelja, 8. 1. 1950: 8.45 Slovenske narodne pesmi izvajajo Marijo Sancin. — 13.00 Glasba po željah. — 15.00 Sprehodi po našem podeželju. — 16.30 Scottova ekspedicija na južni tečaj. — 19.00 Pogovori z ženo. — 20.00 Z narodno pesmijo po Sloveniji. 21.00 Z domače knjižne police. — 22.30 Nočne plošče.

Ponedeljek, 9. 1.: 13.00 Iz ruskega glasbenega sveta. — 18.30 Glasba raznih narodov. — 20.00 Športna kronika. 21.00 Opera - Puccini: Boheme. 23.00 Serenade in romances.

Torek, 10. 1.: 13.00 Glasba po željah. — 19.00 Filmski trak. — 20.00 Opemne arije in dueti. — 21.00 Vzor mladini - Janez Vajkard Valjazar. — 21.30 Čajkovski: Simfonija Manfred. — 22.40 Večerne melodije.

Sreda, 11. 1.: 13.00 Iz španskega glasbenega sveta. — 18.00 Mami- ca pripoveduje. — 20.00 Nekaj slovenskih skladb. — 21.00 Razgovori pred mikrofonom. — 22.00 Simfonični koncert.

Četrtek, 12. 1.: 13.00 Slovenske motive izvajajo pevski duet in harmonika. — 18.00 Glasbeno predavanje. — 19.00 Slovensčina za Slovence. — 20.10 Vokalni koncert sopranistke Otte Ondine. — 21.00 Radijski oder - Jurčič: Jevnikar; Deseti brat, drama v petih dejanjih.

Petek, 13. 1.: 13.00 Glasba po željah. — 18.40 Schrammel kvintet. — 19.00 Tržaški kulturni razgledi. — 20.00 Vokalni koncert. — 21.00 Mojstri besede - Claude Farrere. — 22.52 Južno-ameriška glasba.

Sobota, 14. 1.: 13.40 Slovenski narodni motivi. 18.00 Glasbeno tovanje. — 18.30 Oddaja za najmlajše - Košček svinca, orientalska pravljica. — 20.10 Klavirski koncert pianistke Mirce Sanci-nove. — 22.00 Plesna glasba iz preteklih časov.

Lovci, pozor!

KUNE BELICE - KUNE ZLATICE

za direkten eksport v Ameriko
PLACA NAJBOLJSE po dnevnih cenah

M. Fischer

TRST, VIA PIETA' 24

(Telefon 93,134)

LASTNE PROIZVODE NUDI
PO NAJNIZJIH CENAH
VSEM BUFEJEM, TRGOVINAM Z JESTVINAMI IN GOSTILNAM

Skladišče, prodaja in uradi:
ul. Lazaretovec 9A
telefon 46-40 - Tovarna: ulica
S. Cilino 42 - telefon 95-527

NECCHI novi
model B U

NA OBROKE

za vezenje, krpanje, obšivanje luknj, pritiske gumbov, čipke, cikcakaste šive. Vsa dela se izvršujejo brez okvirja. Pouki za vezenje brezplačno.

SIVALNI STROJI na industrijski tok za čevljarje in krojače.

PRODAJA NADOMESTNIH DELOV. RADIOAPARATI najboljših znamk pri

TULLIO

TRST - ul. C. BATTISTI št. 12

Tel. 65-33 - TRZIC, na Korzu

dobite pri

Magazzini del Corso

Trst - Corso, 1

Naše naročnike na STO-ju in v Italiji obveščamo, da je s 1. januarjem 1950 po- višana mesečna naročnina na 85 lir.

Širite „DEMOKRACIJO“

Mizarsko podjetje
Milivoj Pertot

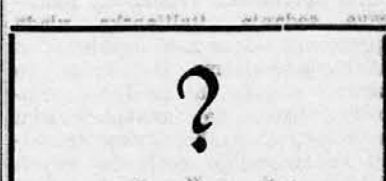
Barhovijske, ul. Bovedo 15 - tel. 39-08

izdeluje:

vsa stavbna dela -
pohištva vseh vrst -
tudi po načrtu -
čolne

?

K D O

Kerže

Trg S. Giovanni 1

ima na zalogi štedilnike,

peči najboljših znamk in

dobro znane trajno goreče

peči Zephir

tudi na obroke